

FÖRSLAG TILL STATSRÅDETS FÖRORDNING OM FLERSPRÅKIG SAMHÄLLSORIENTERING

1 Bakgrund

1.1 Lagstiftning

Lagen om främjande av integration (681/2023, nedan *integrationslagen*) träder i kraft den 1 januari 2025 och upphäver den gällande lagen med samma namn. I integrationslagen föreskrivs om ny service, flerspråkig samhällsorientering, som kommunen eller arbetskraftsmyndigheten ska erbjuda integrationskunder. Med integrationskund avses en invandrad som har en gällande integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan. Arbetskraftsmyndigheten ska ordna flerspråkig samhällsorientering för integrationskunder som är arbetslösa arbetssökande och övriga integrationskunder i kommunen. Man kan låta bli att ordna flerspråkig samhällsorientering för en enskild person om det utifrån bedömningen av servicebehovet står klart att integrationskunden inte har behov av innehållet i orienteringen. Även då borde integrationskunden i mån av möjlighet erbjudas det skriftliga läromaterialet i samhällsorienteringen så att personen kan bekanta sig med det på egen hand. För varje kund ska också bedömas i vilken form orienteringen borde genomföras. Kommunen eller arbetskraftsmyndigheten kan enligt eget övervägande erbjuda samhällsorientering till såväl integrationskunder som till andra invandrade som bedöms ha nytta av innehållet i orienteringen. Kommunen och arbetskraftsmyndigheten kan också ordna samhällsorienteringen gemensamt för integrationskunder med olika ställning på arbetsmarknaden.

Enligt 25 § i integrationslagen ska kommunen för integrationskunden i den mån det är möjligt ordna samhällsorientering på hans eller hennes modersmål eller på ett språk som han eller hon annars har goda kunskaper i med beaktande av integrationskundernas servicebehov och språkliga behov i kommunen. Det att samhällsorienteringen är flerspråkig syftar dock inte på att flera språk används samtidigt i undervisningssituationerna, utan målet är alltid att erbjuda samhällsorientering på ett gemensamt språk som studerandegruppen i fråga behärskar väl. Den flerspråkiga samhällsorienteringen kan genomföras av kommunen, arbetskraftsmyndigheten eller en serviceproducent. Samhällsorienteringen ska åtminstone innehålla information om att bo, leva och arbeta i Finland, om hur det finländska samhället fungerar och om individens rättigheter och skyldigheter. Syftet med samhällsorienteringen är att stärka de invandrades medborgarfärdigheter och delaktighet i vardagen, förståelse för det finländska samhället, arbetslivet samt de egna rättigheterna och skyldigheterna. Enligt 25 §3 mom. i integrationslagen får närmare bestämmelser om innehållet i och genomförandet av flerspråkig samhällsorientering utfärdas genom förordning av statsrådet.

1.2 Insamlade erfarenheter

I beredningen av förordningen har utnyttjats tidigare erfarenheter av flerspråkig samhällsorientering, till exempel erfarenheter från pilotprojekt för flerspråkig samhällsorientering och andra genomföranden. Pilotprojekt har under de senaste åtta åren genomförts med ESF- och AMIF-finansiering och utifrån dem har man i beredningen av förordningen granskat till exempel antalet timmar i samhällso-

rienteringen, undervisningens innehållsområden och genomförandesätt¹. I beredningen av förordningen har man dessutom utnyttjat pilotprojekt för inledande integrationstjänster som ANM finansierat för tre städer i huvudstadsregionen under 2022–2024. Utifrån pilotprojekten har man i beredningen av förordningen särskilt beaktat frågor som gäller deltagande i samhällsorientering för integrationskunder utanför arbetskraften. I beredningen av förordningen har man också på ett centralt sätt utnyttjat den utredning som arbets- och näringsministeriet beställde 2023 och som producerades av Owl Group Oy.² I utredningen har man i stor utsträckning behandlat alternativ för att genomföra samhällsorienteringen och behov av att utveckla den utifrån intervjuer med och enkäter till experter i Finland och i centrala jämförelseländer. I utredningen presenteras rekommendationer för utveckling på kort och lång sikt för att samhällsorienteringen ska bli en fungerande del av det finländska systemet för integrationstjänster. Centrala rekommendationer i rapporten är vikten av samarbete mellan kommunerna och arbetskraftsmyndigheterna då samhällsorienteringen ordnas, att samhällsorienteringen bör kunna genomföras på varierande och flexibla sätt i olika situationer och för olika målgrupper samt behovet av nationellt stöd och samordning för att samhällsorienteringen ska lyckas.

1.3 Nordisk jämförelse

Sverige

I Sverige ska kommunerna erbjuda samhällsorientering för invandrare i åldern 18–65 år som flyttat till Sverige på grund av flyktingskap, tillfälligt skydd eller andra humanitära skäl (huvudmålgrupp) samt för personer från länder utanför EES eller Schweiz som kommer på grund av familjeåterförering (utvidgad målgrupp).³ Kommunerna kan dock om de så önskar erbjuda undervisning i samhällsorientering även för andra än personer som hör till målgrupperna⁴. År 2010 överfördes ansvaret för att koordinera mottagandet av flyktingar från kommunerna till den statliga arbetskraftsmyndigheten medan organiseringen av samhällsorienteringen överfördes till kommunernas ansvar.⁵ Länsstyrelserna i Sverige följer upp samhällsorienteringens kvalitet och hur den genomförs samt ansvarar tillsammans med kommunerna för att utveckla samarbetet.⁶

I Sverige ska samhällsorienteringen inledas så snart som möjligt efter att personen registrerats i kommunen och kommunens skyldighet att ordna samhällsorientering upphör tre år efter registreringen i kommunen.⁷ I Sverige ska samhällsorientering erbjudas på den invandrades modersmål eller något annat språk som den invandrade behärskar väl.⁸ Det är inte obligatoriskt för invandrade att delta i samhällsorientering, men försummelse av de åtgärder som ingår i huvudmålgruppens integrationsplan kan leda till att de förmåner som fås på basis av den minskar eller dras in.⁹

Längden på undervisningen inom samhällsorienteringen och sättet att genomföra den varierar mellan olika kommuner i Sverige. Varje invandrare ska erbjudas minst 100 timmar samhällsorientering och det finns tider för utbildningen både på vardagar, kvällar och veckoslut.¹⁰ Samhällsorientering ordnas både som distans- och närundervisning. Endast ett fåtal kommuner erbjuder undervisning i form av intensivkurser.¹¹ Antalet deltagare och kurser i samhällsorientering varierar avsevärt mellan

¹ Se t.ex. Lahtinen, Katri & Kuusiholma, Taneli 2018: Att komma igång på sitt eget språk: pilotförsök med orienteringsperioder på det egna språket för integrationskunder vid Nylands TE-byrå (Omalla kielellä alkuun: omakielisten orientaatiojaksojen pilotointi Uudenmaan TE-toimiston uusille kotoutuja-asiakkaille) samt Finlands Flyktinghjälps webbplats yhteiskuntaorientaatio.fi, där material från Finlands Flyktinghjälps projekt för samhällsorientering har samlats.

² Owl Group Oy (2024): Utredning om alternativ för att genomföra flerspråkig samhällsorientering (på finska). Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:6. Arbets- och näringsministeriet, Helsingfors 2024

³ Lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁴ Länsstyrelsen Värmland (2023) Samhällsorientering återsrapportering. Länsstyrelsens återsrapportering av uppdrag 3. B.23 enligt regleringsbrevet för 2022.

⁵ Owl Group Oy (2024)

⁶ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁷ Owl Group Oy (2024)

⁸ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁹ Owl Group Oy (2024)

¹⁰ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹¹ Länsstyrelsen Värmland (2023) Samhällsorientering återsrapportering. Länsstyrelsens återsrapportering av uppdrag 3.B.23 enligt regleringsbrevet för 2022.

olika kommuner i Sverige. I allmänhet deltar cirka 10–12 personer per grupp i kurserna, men gruppstorlekarna kan variera avsevärt.¹²

I Sverige följs inte läroplanen i samhällsorienteringen, men innehållet i undervisningen styrs av lagstiftningen. Varje kommun ska utarbeta en plan för ordnande av samhällsorientering, i vilken bland annat undervisningens innehåll och omfattning fastställs.¹³ Innehållet i undervisningen ska vara förenligt med den nationella lagstiftningen, men kommunen kan själv besluta om till exempel i vilken form undervisningen genomförs och i vilken ordning de olika delområdena i innehållet genomförs.¹⁴ Samhällsorienteringen ska omfatta information om Sveriges geografi, befolkning, ekonomi och samhällsstruktur, politik, välfärdsinstitutioner och kultur. Teman är bland annat hur det svenska samhället och demokratin fungerar samt människors rättigheter och skyldigheter.¹⁵ Läromaterialet för samhällsorientering grundar sig på det nationella webbläromedlet "Om Sverige", som är en del av webbplatsen Informationsverige.se. Den omfattande webbplatsen innehåller också annat informationsmaterial särskilt för flyktingar, asylsökande och personer som kommer av andra humanitära skäl.

I Sverige finns inga formella nationella krav på kompetens eller utbildningsbakgrund hos personer som tillhandahåller utbildning i samhällsorientering.¹⁶ I lagstiftningen föreskrivs dock att utbildarna ska ha lämplig utbildning och erfarenhet av ämnesspecifika kunskaper. Utbildarnas kompetens grundar sig i huvudsak på deras egen erfarenhet av invandring, språkkunskaper och kännedom om det svenska samhället.¹⁷ I Sverige erbjuds utbildning för utbildare i samhällsorientering i varierande grad och med varierande innehåll.

I Sverige handlar utmaningarna i anslutning till samhällsorienteringen om att nå den utvidgade målgruppen, fördröjningar och avbrott i kurserna, de varierande sysselsättningsutsikterna för utbildare samt att svara på behoven hos vissa målgrupper, till exempel personer som inte är läs- och skrivkunniga och små språkgrupper.¹⁸

Norge

I Norge är det kommunerna som ansvarar för att ordna samhällsorientering. I Norge regleras invandrarnas samhällsorientering (samfunnskunnskap) i Norges integrationslag (Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid) och förordningar. I Norge riktar sig samhällsorienteringen till invandrade i åldern 18–67 år som har uppehållstillstånd. Målgruppen delas in i två kategorier: de som har rätt och skyldighet att delta i samhällsorienteringen samt de som endast har skyldighet och som måste avlägga kursen och sluttestet på egen bekostnad.¹⁹ Till den första gruppen hör asylsökande som beviljats uppehållstillstånd, flyktingar, personer som kommit via familjeåterförening, personer som anlant av humanitära skäl samt personer som är gifta med en norsk eller nordisk medborgare. Den andra gruppen omfattar personer från länder utanför EES som vistas i Norge med arbetstillstånd och deras familjer. Det är frivilligt för ukrainare som får tillfälligt skydd att delta.²⁰ Inte heller nordiska medborgare och medborgare i EES-området är skyldiga att genomföra samhällsorienteringen. Undervisningen är obligatorisk för alla som hör till målgruppen. Att låta bli att delta leder inte till sanktioner, men om provet i samhällsorientering inte avläggs inom tre år från det att rätten och skyldigheten trädde i kraft, förlorar deltagaren rätten att delta i avgiftsfri undervisning och provet i samhällsorientering och efter fem år rätten till undervisning i sin helhet.²¹ För att få permanent uppehållstillstånd förutsätts att personer som är skyldiga att delta i kurserna avlägger slutprov i det norska språket och samhällsorientering.

¹² Owl Group Oy (2024)

¹³ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹⁴ Owl Group Oy (2024)

¹⁵ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹⁶ Länsstyrelsen Värmland (2023) Samhällsorientering återrapportering. Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.23 enligt regleringsbrevet för 2022.

¹⁷ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹⁸ Owl Group Oy (2024)

¹⁹ Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven)

²⁰ Owl Group Oy (2024)

²¹ Owl Group Oy (2024)

I Norge ska kommunen erbjuda alla invandrare som hör till målgruppen undervisning så snart som möjligt, senast inom tre månader efter att personen registrerats i kommunens befolkningsregister. Samhällsorienteringen ska erbjudas på deltagarens modersmål eller på ett språk som deltagaren förstår. Genom att erbjuda orientering på personens eget språk strävar man efter att säkerställa att förståelsen av information inte är beroende av den invandrades kunskaper i det norska språket.²²

Personer som flyttat till Norge är skyldiga att avlägga 75 timmar samhällsorientering. Samhällsorientering ordnas i olika former i Norge, både som intensivkurser och som längre kurser. Kurserna ska avläggas inom ett år från det att skyldigheten började. I Norge ordnas samhällsorientering till exempel varje vecka eller månad och det är möjligt att skraddarsy längden enligt deltagarna. Lektionerna ordnas både som när- och distansundervisning och utbildningen ska uppmuntra till växelverkan.²³

Den samhällsorientering som kommunerna ordnar styrs av en riksomfattande läroplan för vars genomförande norska byrån för högre utbildning och kompetens (Direktoratet for høyere utdanning og kompetans) ansvarar.²⁴ I Norge är syftet med samhällsorienteringen att stärka de invandrades möjligheter att delta i arbetslivet och verksamheten i samhället. På kursen erbjuds invandrade information om Norges grundläggande värderingar, demokrati och mänskliga rättigheter. Kursen är uppdelad i tre moduler i Norge och dessa kan undervisas i olika ordning. Kommunerna ansvarar för att skraddarsy utbildningen enligt deltagarnas särskilda behov, till exempel för personer som inte kan läsa eller skriva eller har en låg utbildningsnivå. I Norge är samhällsorienteringen en obligatorisk del av integrationsprogrammet (introduktionsprogram) och innehåller ett slutprov. Slutprovet i samhällsorientering och medborgarskapsprovet i Norge är ganska likadana till sitt innehåll, och båda proven grundar sig på samma digitala läromaterial enligt den nationella läroplanen.²⁵ Om slutprovet i samhällsorientering görs direkt på norska kan detta ersätta medborgarskapsprovet när man ansöker om medborgarskap. Det här har lett till att många kommuner erbjuder kursen på norska, vilket har gjort att antalet personer som lär sig kursinnehållet utantill har ökat och försämrat tillägnet av innehållet och testresultaten. Man har strävat efter att svara på detta genom en lagreform där antalet timmar på kursen ökats och tiden för att avlägga samhällsorienteringen förkortats.²⁶

I Norge kan varje kommun ordna kursen på önskat sätt och hitta lämpliga utbildare för kurserna. Norge har inga exakta kompetenskrav för personer som tillhandahåller utbildning i samhällsorientering. I lagstiftningen föreskrivs dock att utbildare i norska och samhällsorientering i regel ska ha yrkesmässig eller pedagogisk kompetens. Utbildarna utbildas nationellt och man har strävat efter att satsa på deras kompetens. Norska byrån för högre utbildning och kompetens erbjuder utbildarna fortbildning och hjälper kommunerna att hitta utbildare. Många kommuner har dock utmaningar både med att finansiera kurserna och med att hitta rätt personer som utbildare.²⁷ Det har också varit utmanande att ordna undervisning för små språkgrupper, och därför samarbetar kommunerna ofta med vuxenutbildningscenter (kommunale voksenopplæring) i andra kommuner.²⁸

2 Innehållet i den föreslagna förordningen

Det föreslås att det i 1 § i statsrådets förordning om flerspråkig samhällsorientering föreskrivs om innehållet i flerspråkig samhällsorientering. Enligt 1 § 1 mom. i förordningen ska det i den flerspråkiga samhällsorienteringen ingå undervisning om åtminstone det finländska samhällets värderingar och normer samt centrala lagstiftning, individens rättigheter och skyldigheter i det finländska samhället, grundläggande och mänskliga rättigheter samt likabehandling, jämställdhet mellan könen och sexuella rättigheter, målen för integrationen och integrationsfrämjande tjänster, hur det finländska sam-

²² Owl Group Oy (2024)

²³ Owl Group Oy (2024)

²⁴ Owl Group Oy (2024)

²⁵ Owl Group Oy (2024)

²⁶ Owl Group Oy (2024)

²⁷ NTNU Samfunnsforskning (2021) Utredning av behov for videreutdanning for flerspråklige lærere Utarbeidet på oppdrag for direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Oxford Research.

²⁸ Owl Group (2024)

hället fungerar, inklusive demokratiskt beslutsfattande samt myndigheternas verksamhet, sysselsättning, företagande och arbetsmarknaden, studier och studiemöjligheter, organisations- och frivilligverksamhet samt delaktighet, planering av ekonomin och stärkande av annan vardaglig funktionsförmåga, samt Finlands historia och kultur. De teman som föreslås i förordningen kan behandlas i olika ordning i undervisningsgrupperna för flerspråkig samhällsorientering och temana kan kombineras enligt varje grupps behov. Det är ändamålsenligt att behandla temana på ett så praktiskt sätt som möjligt och utgående från kunden så att varje studiegrupps behov och färdigheter beaktas.

Man bekantar sig med det finländska samhällets värderingar och normer i synnerhet med stöd av den centrala lagstiftningen. Ämnet behandlas också genom att man berättar om typiska finländska värderingar som bevisligen omfattar till exempel respekt för jämlikhet, självständighet, arbete, utbildning, säkerhet och naturen²⁹ samt religionsfrihet som en grundläggande fri- och rättighet. I undervisningen tas också upp att Finlands nationalspråk är finska och svenska. Undervisningen ska dessutom omfatta det finska rättssystemet. Lagstiftningen bör granskas till exempel när det gäller följderna av brott mot individens skyldigheter, till exempel strafflagstiftningen. Det finländska samhällets värderingar och normer måste beaktas genomgående även i all annan undervisning inom den flerspråkiga samhällsorienteringen.

Den flerspråkiga samhällsorienteringen ska också inkludera undervisning om individens rättigheter och skyldigheter i det finländska samhället. Dessutom ska de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt jämlikhet behandlas som en del av den flerspråkiga samhällsorienteringen. I detta tema ingår grundläggande information om till exempel de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i Finlands grundlag, internationella människorättskonventioner som är bindande för Finland, jämlikhet och barnens rättigheter. Det ska också tillhandahållas undervisning om andra centrala skyldigheter i det finländska samhället, till exempel iakttagande av lagstiftningen och läroplikten, värnplikten och skattskyldigheten samt till exempel strafflagstiftningen. Invandraren ska informeras om samhällets förväntningar på invandraren, till exempel skyldigheter som följer av lagstiftningen.

I helheten om jämställdhet mellan könen och sexuella rättigheter ska man behandla till exempel jämställdhet mellan könen behandlas i den finländska lagstiftningen (t.ex. arbetslagstiftning, familje- och arvsrätt samt straffrätt), könsroller, fysisk integritet och självbestämmanderätt, våld i nära relationer samt andra frågor som berör sexuella rättigheter.

I den flerspråkiga samhällsorienteringen ska målen för integrationen och integrationsfrämjande tjänster behandlas. I samband med behandlingen av målen för integrationen och integrationstjänsterna ges också information om integrationsprocessen. I samband med detta tema berättas till exempel om tjänster enligt integrationslagen (bl.a. integrationsplanen, dess innehåll, rättigheter och skyldigheter) samt grundläggande information om integrationsprocessen i Finland.

Den flerspråkiga samhällsorienteringen innehåller också information om hur det finländska samhället fungerar, inklusive det demokratiska beslutsfattandet och myndigheternas verksamhet. I samband med detta ges undervisning om till exempel basservicen samt hur man sköter och utråder praktiska ärenden som behövs i vardagslivet. Undervisningen ska innehålla information om vad demokrati och demokratiskt beslutsfattande innebär samt om val och röstning. Dessutom ska samhällsorienteringen inbegripa grundläggande information om myndigheternas verksamhet, till exempel om främjande av sysselsättningen och social- och hälsovården. Det ska också ges information om förbudet mot diskriminering och om hur man ska agera i en situation där man upplever sig ha blivit diskriminerad, utnyttjad eller på annat sätt utsatts för brott. Man bör också berätta om de grundläggande principerna för de finländska myndigheternas verksamhet, till exempel principerna för god förvaltning, offentlighetsprincipen och tystnadsplikten, tjänsteansvaret, skyldigheten att behandla ärenden utan dröjsmål och jäv, ändringssökande samt inställningen till korruption.

²⁹ se t. ex. Helkama, K. E. (2018). Suomalainen identiteetti ja arvot: Sosiaalipsykologista historiaa. *Psykologia*, 53(4), 302-319. [Finnish identity and values: a social psychological history: sosiaalipsykologista historiaa — University of Helsinki](#)

I samband med temat för sysselsättning, företagande och arbetsmarknaden i Finland ska man behandla de viktigaste frågorna som berör arbetsgivarsektorerna, yrkesbranscherna och sysselsättningsläget; arbetslagstiftningen, fackförbund och jämlikhet i arbetslivet; invandrade på den finländska arbetsmarknaden; arbetskraftsservicen, arbetssökande och arbetslöshet; arbetsavtal, olika anställningsförhållanden, löner och beskattning; krav i arbetslivet, samordning av arbete och familjeliv, spelregler i arbetslivet och den finländska arbetskulturen. Dessutom ska man ge grundläggande information om företagande och yrkesutövning i Finland.

När det gäller studier och studiemöjligheter ska man behandla till exempel det finländska utbildningssystemet, identifiering av tidigare förvärvade kompetenser, studiemöjligheter samt kompetenskrav i arbetslivet. I undervisningen ska också presenteras möjligheter till självstudier och möjligheter att lära sig finska och svenska samt kraven på språkkunskaper i olika utbildningar och yrken. Undervisningen kan också innehålla information om praktiska frågor i anslutning till studierna, till exempel olika sätt att finansiera studierna, studiefärdigheter, färdigheter som krävs av de studerande och olika sätt att studera samt information om olika utbildningsmöjligheter.

Temat organisations- och frivilligverksamhet samt delaktighet ska innehålla information om till exempel aktörer inom tredje sektorn, frivilligarbete, hobbyer och goda befolkningsrelationer, exempelvis möjligheter att bekanta sig med finländska människor och andra invandrare. För att stärka delaktigheten kan man också ge information om möjligheterna att påverka det egna livet och gemensamma frågor både i det egna bostadsområdet och i samhället i stort.

Undervisningen ska också omfatta ekonomiplanering och stärkande av den övriga förmågan att agera i vardagen. Det är till exempel viktigt att ge allmän information om Finlands ekonomiska system, banktjänster, det egna hushållets utkomst och planeringen av den samt förmånssystemet. Stärkandet av förmågan att agera i vardagen omfattar till exempel frågor som berör boendet, brandsäkerhet, återvinning, att vara konsument, att ta sig fram och att agera i nödsituationer. I samband med förmågan att agera i vardagen behandlas också den finländska naturen, naturskydd och vars och ens rättigheter.

Dessutom ska den flerspråkiga samhällsorienteringen innehålla grundläggande information om Finlands historia och kultur, till exempel allmän information om Finland, dess befolkning, huvudpunkterna i Finlands historia och historiens inverkan på utvecklingen av det finländska välfärdssamhället och kulturen. Man ska också berätta om finländska seder och traditioner. När det gäller finländska seder kan man till exempel beskriva typiska sätt att agera i olika vardagliga situationer, till exempel när man möter grannar, och i olika situationer där man uträttar ärenden, till exempel myndighetsärenden och arbetsintervjuer.

Enligt det föreslagna 2 mom. i 1 § kan kommunen eller arbetskraftsmyndigheten i den flerspråkiga samhällsorienteringen även inkludera annat än det minimiinnehåll som avses i paragrafen. Kommunen eller arbetskraftsmyndigheten kan utöver minimiinnehållet i den flerspråkiga samhällsorienteringen även inkludera mer detaljerad regional och lokal information, till exempel information om myndigheternas verksamhet och verksamhetsställen, näringsverksamhet och utbildningsmöjligheter i regionen, lokala aktörer inom tredje sektorn och fritidsmöjligheter samt lokala eller regionala omständigheter som berör historia och kultur.

För att kunna erbjuda ett nationellt enhetligt läromaterial av jämn kvalitet på åtminstone de vanligaste språken som integrationskunderna talar förutsätts att det riksomfattande läromaterial som används i undervisningen i samhällsorientering produceras, upprätthålls och översätts. Avsikten är att producera riksomfattande material om innehållet i samhällsorienteringen som kommunen eller arbetskraftsmyndigheten använder för att genomföra flerspråkig samhällsorientering. Kommunen eller arbetskraftsmyndigheten kan också använda annat material.

Bestämmelser om genomförandet av samhällsorientering finns i 2 § i förordningen. Enligt 2 § 1 mom. i förordningen ska den flerspråkiga samhällsorienteringen omfatta sammanlagt minst 70 timmar undervisning och självständiga studier. Den flerspråkiga samhällsorienteringen ska i huvudsak genomföras i form av undervisning men självstudier vid sidan av undervisningen kan stöda möjligheterna att genomföra den flerspråkiga samhällsorienteringen på ett flexibelt sätt samt deltagarnas

informationssökning på egen hand och tillägnande av information. Flerspråkig samhällsorientering kan erbjudas till exempel som kortvarig intensivkurs eller ordnas under en längre tidsperiod. En flerspråkig samhällsorientering som genomförs intensivt kan lämpa sig till exempel i en situation där en person väntar på att få tillgång till andra integrationstjänster, till exempel integrationsutbildning, eller i en situation där man kan förutse att en grupp som talar ett visst språk kommer till kommunen eller om man annars vet att det finns ett tillräckligt antal integrationskunder som hör till samma språkgrupp. Å andra sidan kan flerspråkig samhällsorientering som genomförs under en längre tidsperiod vara till nytta till exempel för personer som deltar i andra integrationstjänster, till exempel integrationsutbildning, personer utanför arbetskraften, till exempel föräldrar som vårdar barn hemma, eller integrationskunder som arbetar.

Enligt 2 § 2 mom. i förslaget till förordning är utgångspunkten att den flerspråkiga samhällsorienteringen ska genomföras i form av undervisning. Samhällsorientering i form av undervisning garanterar bättre än enbart skriftligt material att information förmedlas till invandrare. Orientering i form av undervisning ökar interaktiviteten och erbjuder också invandrare möjlighet att be om mer information med lägre tröskel. Den flerspråkiga samhällsorienteringen kan genomföras helt eller delvis i form av självstudier genom att integrationskunden förses med audiovisuellt eller skriftligt material om integrationskundens modersmål och andra språk som kunden behärskar väl är sällsynta, det bland deltagarna i den flerspråkiga samhällsorienteringen inte går att ordna en grupp för något av de ovan nämnda språken eller en utbildare eller tolk inte kan ordnas utan oskäligt besvär. Genomförandet av samhällsorienteringen i form av undervisning kan i många situationer förutsätta samarbete mellan kommuner, eventuellt också över ett mycket omfattande geografiskt område. Alternativet med självstudier bör i huvudsak tillämpas endast när det trots samarbete mellan kommunerna inte är möjligt att genomföra studierna i form av undervisning. En flerspråkig samhällsorientering kan genomföras helt eller delvis genom självstudier även då självstudier kan anses vara lämpliga med tanke på integrationskundens studiefärdigheter och bakgrund. Självstudier kan till exempel lämpa sig för en person som kan bedömas ha nytta av flerspråkig samhällsorientering, men som med beaktande av studiefärdigheter och utbildningsbakgrund kan bedömas ha nytta av samhällsorientering som genomförs som självstudier, till exempel vid sidan av någon annan utbildning eller tjänst eller arbete. Självstudier kan innebära att man självständigt bekantar sig med läromedlen eller också på egen hand utför uppgifter för att aktivera inläringen. Självstudiematerial kan också utnyttjas i situationer där en integrationskund väntar på att undervisning i samhällsorientering ska börja. Då kan man med hjälp av självstudiematerial stöda orienteringen i det finländska samhället från ett så tidigt skede som möjligt.

Enligt 2 § 3 mom. kan den flerspråkiga samhällsorienteringen genomföras som närundervisning eller distansundervisning eller som en kombination av dessa. Den flerspråkiga samhällsorienteringen ska dock genomföras som närundervisning om distansundervisning inte kan anses ändamålsenlig på grund av integrationskundens individuella bakgrund och behov av tjänster. De personer för vilka flerspråkig samhällsorientering ordnas har olika bakgrund och servicebehov. Samhällsorientering i form av närundervisning stöder särskilt möjligheterna för till exempel kunder som läser och skriver dåligt, har lässvårigheter samt har sämre digitala färdigheter att delta i tjänsten och tillägna sig innehållet i orienteringen. Därför är samhällsorientering som genomförs som närundervisning mer ändamålsenlig än distansundervisning för ovan nämnda personer. För ovan nämnda personer är det ändamålsenligt att genomföra samhällsorienteringen i form av närundervisning, även om antalet deltagare i den grupp som samlas är litet. Till exempel geografiska avstånd och säkerställande av en tillräcklig gruppstorlek kan vara grunder för att den flerspråkiga samhällsorienteringen måste genomföras som distansundervisning. Om en studerande deltar i orientering som ordnas på distans kan den också ordnas i lokalerna vid en lokal läroanstalt eller i lokalerna för en serviceproducent som tillhandahåller integrationsfrämjande tjänster eller en myndighets lokaler eller på annat sätt med stöd så att invandraren kan få tillräckligt och behövligt stöd för studierna på sitt eget modersmål eller på något annat språk som personen behärskar väl. När flerspråkig samhällsorientering genomförs är det i fråga om gruppstorlekarna viktigt att beakta undervisningsformen och växelverkan i genomförandet samt att i undervisningen utnyttja till exempel olika metoder för dialog och inkludering. Sättet att genomföra flerspråkig samhällsorientering ska alltid bedömas individuellt med tanke på personens bakgrund och servicebehov. Flerspråkig samhällsorientering kan också ordnas som en kombination av närundervisning och distansundervisning. Då kan till exempel en del av mötena ordnas

som närundervisning och en del på distans, eller så kan en del av deltagarna i gruppen delta i närundervisning och en del på distans. Vid hybridundervisning ska särskild uppmärksamhet fästas vid att aktivera och delaktiggöra dem som deltar på distans.

I 3 § i förslaget föreskrivs om språket vid genomförande av flerspråkig samhällsorientering. Det föreslås att utgångspunkten är att den flerspråkiga samhällsorienteringen ska genomföras på de deltagande integrationskundernas modersmål eller på ett språk som de annars behärskar väl. Målgruppen för den flerspråkiga samhällsorienteringen omfattar integrationskunder med olika modersmål, inklusive personer som hör till grupper som talar ett sällsynt språk. Eftersom det inte torde vara möjligt att ordna samhällsorienteringen på det egna modersmålet för alla språkgrupper och alla integrationskunder, till exempel på grund av antalet integrationskunder i kommunen, tillgången till utbildare och språkets sällsynthet, kan tjänsten också genomföras på ett språk som deltagarna behärskar väl. Undervisning som ges på modersmålet eller ett språk deltagaren behärskar väl anses bättre än undervisning med hjälp av tolk garanterat att deltagarna tillägnar sig temana i samhällsorienteringen. En samhällsorientering som genomförs direkt på modersmålet eller ett språk deltagarna behärskar väl torde också göra det möjligt att diskutera och lättare och snabbare att ställa frågor än via tolk.

En flerspråkig samhällsorientering kan dock genomföras helt eller delvis med hjälp av tolk om det på grund av det låga antalet integrationskunder som deltar i samhällsorienteringen, tillgången till utbildare, språkets sällsynthet eller av någon annan grundad anledning kan anses oskäligt att ordna undervisning som ges på den egna språket eller ett språk som integrationskunden behärskar väl. Beroende på antalet invandrare i kommunen och hur sällsynt språket är kan det visa sig vara utmanande att genomföra undervisningen på det språk som är deltagarnas modersmål eller ett språk som de behärskar väl, och därför kan en tolk anlitas helt eller delvis för att genomföra flerspråkig samhällsorientering. Detta kan innebära att endast en del eller alla deltagare erbjuds tolkning. Det att samhällsorienteringen är flerspråkig syftar inte på att flera språk används samtidigt i undervisningssituationerna, utan målet är alltid att erbjuda samhällsorientering på ett gemensamt språk som studerandegruppen i fråga behärskar väl.

Dessutom kan tillgången till utbildare på olika språk leda till att en grupp där undervisningen genomförs på det egna språket eller på ett språk deltagarna behärskar väl inte kan bildas utan oskäligt besvär eller oskäliga kostnader. Utifrån erfarenheterna från genomförd undervisning i samband med samhällsorienteringen har det visat sig vara viktigt att utbildaren har starka kunskaper i undervisningsspråket samt finska eller svenska, kännedom om samhället och servicesystemet, pedagogisk kompetens, erfarenhet av integration och främjande av integration samt kännedom om samhällena och kulturerna i deltagarnas ursprungsländer. Tillgången till utbildare kan främjas till exempel genom gemensamma pooler av utbildare som utvecklats av kommunerna och Arbetskraftsmyndigheterna samt genom att samhällsorientering ordnas i samarbete mellan flera kommuner. En annan grundad anledning till att anlita tolk kan till exempel anses vara att det på grund av geografiska avstånd är oskäligt att bilda en grupp på det egna språket eller på ett språk deltagarna behärskar väl, och därför kan en tolk anlitas till exempel när flerspråkig samhällsorientering ordnas som en kombination av närundervisning och distansundervisning. Då kan till exempel en del av de integrationskunder som deltar i flerspråkig samhällsorientering vara närvarande på en plats och en del kan delta via distansförbindelse med hjälp av tolkning. De personer som deltar via distansförbindelse kan till exempel också befinna sig i en gemensam lokal, till exempel en myndighets, utbildningsanordnarens eller serviceproducentens lokal där de har tillgång till tolkning.

Kommunerna och Arbetskraftsmyndigheterna kan besluta på vilket sätt de ordnar flerspråkig samhällsorientering. Utbudet och språkutbudet av flerspråkig samhällsorientering skulle kunna utökas till exempel genom samarbete mellan kommunerna och Arbetskraftsmyndigheterna. Regionalt samarbete över kommun- och sysselsättningsområdesgränserna kan främja möjligheterna att bilda undervisningsgrupper, till exempel om det är fråga om mindre språkgrupper eller antalet integrationskunder är lågt. Samarbetet kan göra det smidigare att samla undervisningsgrupper och producera tjänster samt förbättra tillgången till högklassiga utbildare. Flerspråkig samhällsorientering som genomförs helt eller delvis som distansundervisning kan också förbättra tillgången till tjänsten och främja genomförandet av den.

I 4 § föreskrivs det om förordningens ikraftträdande. Förordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025, det vill säga samtidigt som integrationslagen.

3 Förslagets konsekvenser

Propositionen bedöms inte ha några ekonomiska konsekvenser.

Propositionen bedöms ha ringa konsekvenser för kommunerna och Arbetskraftsmyndigheterna. Enligt det som föreslås i förordningen är syftet att precisera bestämmelserna om genomförandet av flerspråkig samhällsorientering och dess sätt och innehåll, vilket har ringa konsekvenser för de myndigheter som producerar den, det vill säga kommunerna och Arbetskraftsmyndigheterna. I integrationslagen som träder i kraft den 1 januari 2025 föreskrivs redan att kommunerna och Arbetskraftsmyndigheterna har i uppgift att ordna flerspråkig samhällsorientering och om finansieringen av den föreskrivs i samband med lagen i fråga. Kommunerna och Arbetskraftsmyndigheterna påverkas av det antal timmar av flerspråkig samhällsorientering som föreskrivs i förslaget till förordning samt hur den genomförs. Utifrån de erfarenheter som samlats in föreslås ett tillräckligt men skäligt timantal på 70 timmar. Utifrån de erfarenheter som samlats in föreslås dessutom att bestämmelserna om genomförandesätten ska vara flexibla och beakta situationer där samhällsorienteringen också kan genomföras med hjälp av tolkning samt på distans eller via närstudier och i vissa situationer även som självstudier. Konsekvenserna kan också vara ringa för de serviceproducenter som kan producera flerspråkig samhällsorientering.

Dessutom bedöms propositionen ha ringa indirekta positiva konsekvenser även för andra myndigheter i och med att de invandrades kännedom om myndigheternas verksamhet ökar. Då är det möjligt att invandrades behov av allmän rådgivning och den tolkning som behövs för denna minskar. Propositionen kan också påverka andra myndigheter genom att de eventuellt ska delta i produktionen eller granskningen av innehållet i det riksomfattande läromaterialet till de delar det berör dem. I integrationslagen föreskrivs redan nu om olika myndigheters skyldighet att producera information för materialet med basinformation, så de borde kunna ge aktuell information om sin egen verksamhet.

Propositionen bedöms ha ringa konsekvenser för invandrade. Konsekvenserna grundar sig i huvudsak på integrationslagen som träder i kraft den 1 januari 2025 och som innehåller bestämmelser om flerspråkig samhällsorientering. Genom att genomföra flerspråkig samhällsorientering kan man effektivisera olika invandrargrupperns tillgång till information och öka deras förståelse för hur samhället fungerar och i bästa fall också tidigarelägga dessa genast i början av integrationen. Information och diskussion på det egna modersmålet eller ett språk som de invandrade behärskar väl kan förbättra deras helhetsbild av det finländska samhället, och i takt med att denna förståelse ökar engagera dem att bli en del av det finländska samhället. Genom denna förordning föreskrivs om innehållet i och genomförandet av flerspråkig samhällsorientering så heltäckande och effektivt som möjligt med tanke på integrationen, vilket bidrar till att främja ovan nämnda positiva effekter.

Propositionen bedöms ha ringa positiva könskonsekvenser. Den flerspråkiga samhällsorienteringen ska omfatta undervisning i till exempel jämställdhet mellan könen, småbarnspedagogik och tjänster för familjer samt sexuella rättigheter. Information om social- och hälsovårdstjänster och jämställdhet mellan könen, till exempel med anknytning till könsstympning av kvinnor, tvångsäktenskap och hedersvåld, kan öka jämställdheten mellan könen.

Propositionen bedöms ha ringa indirekta konsekvenser för barn. Enligt förslaget omfattar undervisningen i samhällsorientering bland annat information om social- och hälsovårdstjänster samt olika utbildningsmöjligheter. Invandrarföräldrar som deltar i flerspråkig samhällsorientering får information om ovan nämnda saker, vilket kan förbättra deras möjligheter att styra sina barn till tjänsterna i fråga samt stöda sina barn bland annat i skolgången. Interventioner som stöder invandrades föräldraskap har bevisligen effekter både för föräldrarnas praxis för fostran och för barnens välbefinnande³⁰.

³⁰ Lim m.fl., 2023 [A Meta-Analysis of Parenting Interventions for Immigrants | Prevention Science \(springer.com\)](https://www.springer.com)

Propositionen bedöms dessutom ha konsekvenser för jämlikheten, särskilt i fråga om tillgången till och kvaliteten på tjänster. Flerspråkig samhällsorientering på ett språk som integrationskunden behärskar väl kan främja inläringen och förståelsen för det finländska servicesystemet. Dessutom kan möjligheter till distansstudier stärka den regionala jämlikheten. En integrationsfrämjande utbildning som är lättillgänglig ger bevisligen bättre resultat och kan också minska flyttningsrörelsen inom landet³¹. Förordningen syftar till att reglera innehållet i och genomförandet av flerspråkig samhällsorientering och till exempel dess omfattning i syfte att säkerställa jämlikhet och tjänstens kvalitet. Dessutom föreslås att det i förordningen föreskrivs att likabehandling samt grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter behandlas i den flerspråkiga samhällsorienteringen.

4 Beredningen av propositionen

Förslaget till förordning har beretts som ett tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet.

Propositionen var ute på remiss xx.xx.202x–xx.xx.202x. Utlåtanden begärdes bland annat av andra ministerier, TE-byråer, kommuner, välfärdsområden, NTM-centraler, andra centrala myndigheter samt aktörer inom tredje sektorn, till exempel läroanstalter, organisationer, föreningar och samfund.

5 Ikraftträdande

Det föreslås att förordningen träder i kraft den 1 januari 2025.

³¹ Foged & van der Werf, 2023 [Access to language training and the local integration of refugees - ScienceDirect](#)